

TATIANA
DUMBRAVĂ

Jurnal

M-a scos din rutină Prix Bohemia Radio

Chiar dacă nu a fost nimic extraordinar, chiar dacă am fost înconjurată numai de pensionari și n-am înțeles mare lucru din glumele și discuțiile însuflețite ale celor de pe scenă, a fost oricum un mic desert între cartofii cu ochiuri cotidiani...

„Când vrei ceva cu adevărat, tot universul conspiră ca tu să obții ceea ce îți dorești” – *Jurnalul unui mag*.
Îmi vine în minte de fiecare dată când îmi fac singură mici surprize, găsesc un ceva drăguț (sau când găsesc un cuvânt la prima deschidere a dicționarului ceh-francez după miezul nopții – îmi dă putere să traduc mai departe din manualul stufos de psihologie generală). Deci, văd anunțul și află că anul acesta Radioul Național împlinește 85 de ani de la fondare. Pun 100 de Kc în buzunar și plec cu intuiția amară că mai bine aș merge la Praga la un film la Lucerna, decât să arunc banii aceștia pe un oarecare festival, dar m-au sedus panourile mari de la intrarea în castel. Așadar, îmi cumpăr bilet și intru în vorbă cu doamna de la vestiare, Eva (Adam și Eva sunt cele mai frecvente prenume în Cehia; foarte simbolic, pentru că majoritatea cehilor se declară oficial ateii). Înțelege că-s studentă străină și, din vorbă în vorbă (mai bine zis, din silabă în silabă, căci o rog foarte amabil să vorbească mai raaar), îmi face la un moment dat cu ochiul, adică: dacă mai rămân locuri libere în sală, pot să mă strecor la urmă fără bilet. Eu, om dresat în spiritul proverbului despre brânza fratelui de-acasă, scot imediat biletul și i-l flutur demonstrativ. Vedeti, studenta exemplară! Până să-mi dau seama ce intenționează, mi-l smulge din mână și peste câteva clipe o și văd întorcându-se cu un altul și cu suta de Kc boțindu-mi-o forțat în pumn. Lasă, Tano, că știm

noi de Moldova... De unde? Din filme. Și aveți vinuri bune... Râde și-mi spune s-o caut când vreau să-mi cumpăr bilet. Mă simt încurcată, dar îmi spun că Eva are de așteptat până la Crăciun, dacă totuși vrea să guste din vinul moldovenesc...

În sală – numai bătrâni. Toți invitații care urcă pe scenă (chiar și tânărul care cântă, cu alură de „ochelari” tocilar) seamănă cu Eliade. Toți oamenii cu ochelari și cu forma frunții asemănătoare cu cea a lui Eliade îmi inspiră venerație („Halo efect” – mă rog, mai țin și eu minte câte ceva de la ore). Bătrânii sunt foștii crainici ai *Rozhlas*-ului (Radioului) care s-au născut în 1923, deci au aceeași vârstă cu acesta. Unul chiar e mai „mare” decât radioul... Împărtășesc amintiri, glume; pe un proiector se derulează un filmuleț din fotografiile radioului și ale celor prezenți. Unul dintre ei (umorist, pare-mi-se) povestește că la examenul de intrare la radio, a fost pus să joace rolul unui... cartof. Cică ce-i asta, domnilor? teatru modern? sau Tristan Tzara (!)? Breton? O doamnă (mai exact o actriță, dacă am înțeles eu bine) a recitat un poem. Destul de pasional, dacă presupun că are și ea vârsta radioului... Mi-amintește de filmul acela cu o bătrână actriță ratată care învață un adolescent de 17 ani să recite din Shakespeare... M-am simțit de câteva ori jenată de furtuna de râsete din jurul meu, în timp ce nu prea pricepeam ce se vorbește pe scenă. Oricum, a meritat să-mi petrec seara acolo. Gratuit...

Viață nouă

M-am mutat de la cămin. Mă costă mai ieftin să închiriez o casă cu două etaje, două băi, bicicletă, grădină, internet Wi Fi și... o mașină la scară. A vecinilor. Casa își sărbătorește anul acesta centenarul. Studenta din Ucraina care stă aici de anul trecut (face în fiecare zi naveta la Praga) ne spune că are o fantomă: Teta (în română: „mătușă”). Mătușa stăpânei. Să nu fim surprinse dacă tremură paharele sau cad furculițele de pe masă. Pe dinafară ai crede că toate casele din Podebrady au câte 200 de ani și fantome din trei generații... Strada e încremenită. De parcă există un alt oraș, subteran, iar asta care se vede e doar o prelungire la suprafață...

Un peruan de la tehnică m-a „ajutat” să aduc valizele. Adică, mai mult eu le-am cărat, că Juan (mă rog, „Johnny”) ținea umbrela și era atât de prins în discuția despre originea comună a spaniolei și românei, încât nu sesiza că mă plouă pe jumătate și abia trag după mine muntele de catrafuse. Nici urmă de macho. Dar e explicabil: a trăit în junglă. La propriu. În copilărie. Acolo a învățat să cânte la *charango* – o chitară micuță, specifică folclorului indienilor din America Latină, confecționată din carapacea broaștelor-țestoase. Acum jungla e un fel de Paradis pierdut pentru el. Vorbește de ea cu melancolia unui moșnegel. Juan seamănă cu per-

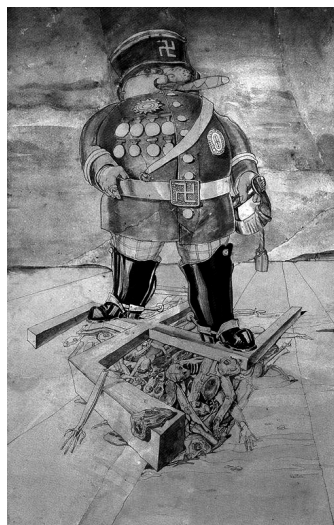
sonajele lui Márquez, ai zice că timpul îl ocolește. Ochelarii cu rame negre îi dau un aer de intelectual. Încearcă din toate puterile să vorbească, să meargă ca un american. Complexul tuturor latinoamericanilor, ca în filmul „Ask the dust”. În timp ce-mi duce valiza (mi-o cere pe ultima sută de metri), îmi povestește despre Machu Picchu, despre Nazka (mă așteptam să mă lase *bouche bee* cu vreo ipoteză de care să nu fi auzit încă, dar mi-a cântat teoria veche a calendarului agricol), despre superstiții, literatură (spune că scriitorii lor nu sunt traduși aproape deloc; de Coelho nu a auzit, presupun că imediat s-a dus în cămin să se informeze pe google; zic asta pentru că n-a știut să-mi spună nimic despre Che Guevara când l-am întrebat, dar peste câteva zile: „A, Guevara...” și a continuat enciclopedic). Apropos de Guevara (reclama la automobilul Dacia la un program TV): Guevara îl întreabă pe Castro dacă nu a venit timpul pentru o nouă revoluție. Castro meditează grav: „Mdaaaa...”. Fain! Au simțul umorului cehii. Cubanezii abia au început, realmente, să se bucure de telefonია mobilă și de calculatoare...

În Nepal e anul 2065. Degrabă va începe un festival care va dura aproape o lună. Printre zeițele sărbătorite se numără și Durga. Citisem undeva că-i zeița orgiei, dar când îi spun Lishei despre sexualitate, face ochii mari și îmi dau seama că am încurcat oalele. În Nepal studenții au liber luna întreagă. Lisha va pleca la Praga, la restaurante indiene, cu soră-sa. Mi-arată câteva cărți poștale cu mănăstiri budiste și hinduse din Nepal (are două confesiuni). Nu știam că Everestul a fost escaladat și de o femeie... Degrabă se va organiza în Praga un soi de show oriental cu dansuri, specialități gastronomice, cântece... și restul tacămului. Sora ei, Lina, va prezenta un dans național. Lisha niciodată nu a sărbătorit Anul Nou. 2009 va fi premieră pentru ea. S-a arătat entuziasmată de pomii noștri de Crăciun...

Helena ne-a strâns pe toate în mansardă, să vedem „Piața”

– un film ilegal în Bielarus, despre care se vorbește numai în șoaptă, și care arată cum s-au petrecut în realitate alegerile în martie 2006. În două cuvinte: în Bielarus, Lenin și Stalin sunt eroi naționali; președintele vorbește doar în rusă (au două steaguri și două limbi oficiale, dar 90% din populație vorbește rusește și școlile care păstrează încă bielarusa ca prima limbă de stat nu sunt recunoscute de ministerul învățământului); e aproape imposibilă emigrarea (ca în RDG, lipsește numai zidul), iar cei care reușesc sunt considerați trădători de patrie. Pensii mici, multă mizerie, dar pensionarii l-au

Fără titlu

votat pe Lukașenko a treia oară în 2006 (vor face-o și în continuare, pentru că nu au nici televiziune, nici presă independentă – ziarele opoziționiste sunt interzise cu mult înainte de alegeri). Cei care au protestat în piață imediat după declararea rezultatelor au fost închiși și bătuți. Studenții au fost exmatriculați din universități. Polonia le-a acordat burse și de-atunci e inamicul numărul unu al statului Bielarus. Ce face opoziția? Nu mare lucru, pentru că nu are acces la mass-media (2-3 minute în timpul campaniei electorale și-atât), în restul timpului – Lukașenko pe tractor, Lukașenko printre săteni, Lukașenko joacă hochei... Cel mai puternic oponent politic a luat premiul Nobel pentru Pace în 2006, după alegeri. Unii politicieni au fost „răpiți” și bătuți chiar în ajunul alegerilor (unul, profesor universitar, a fost lovit în cap cu bastoane de cauciuc). Helena ne povestește de experiențele ei de la vamă, când se întorcea de la vreo sesiune a Parlamentului Tinerilor, desfășurată în statele vecine. Ascundea materialele „compromițătoare” fie în locuri foarte intime, fie aplica metoda elasticelor pe la spate. Unei colege i-a fost descoperit CD-ul cu filmul respectiv și îi mai lipsea încă vreun lucru interzis ca s-o aresteze. A scăpat „numai” cu o amendă de 500 \$. Helena are în cameră drapelul bielarus interzis (cel istoric, căci cel actual e al Rusiei), filme, până și elastice de păr în culorile steagului. Cu siguranță, ar lua o lună de privațiune de libertate dacă ar pica cumva în Podbrady vreun securist bielarus. O întreb dacă există totuși ceva pozitiv în țară: nu există cuvântul *mită*. Există în schimb o altă corupție, cea a minților, care le întrece pe toate celelalte...

După toate astea, Moldova îmi pare puțin mai democratică. Helena e un fel de spioană din cărțile lui Fleming, se gândește de pe-acum cum va trece vama de Crăciun. Dar nu-mi fac griji pentru ea, are deja imunitate la situații extreme...